

Ismael¹

Historien om Ismael er ikke blant de temaene som blir oftest nevnt i kristen forkynnelse og undervisning, men den utfordrer meg på flere måter.

Gud sier om Ismael at han vil velsigne ham og gjøre ham svært tallrik (1. Mosebok 17,20). Hvis Gud vil velsigne, da må også jeg være med å velsigne. Men hvordan kan jeg gjøre det? Og hvordan kan den kristne kirke velsigne Ismaels ætt i dag? Det nye testamentet sier at den viktigste måten å velsigne på er å gi mennesker evangeliet om Jesus. Har Kirken – og kanskje jeg personlig – sviktet i forhold til Ismaels etterkommere? Er det tid for å fornye kallet til å velsigne? Hvis vi vil velsigne, må vi også elske. Gud kaller oss til å elske og velsigne Ismaels ætt! Det er utfordringen jeg kjenner på.

Når vi i denne artikkelen også spør hva rabbinsk jødedom og islam lærer om Ismael, så er vårt utgangspunkt at det er Bibelens historie som formidler sannheten om ham. Rabbinsk jødedom er tolkninger som må prøves på om de stemmer med Bibelens beretning. Med hensyn til islamsk lære om «Ismael», gjelder det i enda større grad. Islam oppsto lang tid etter Det gamle testamentet og mer enn 600 år etter at Det nye testamentets tekster ble til. Islams selvforståelse er at den representerer den fullkomne og endegyldige sannhet. Den kaller all førislamsk historie for «uvitenhetens tid». Like fullt har Koranen hentet mye av sitt innhold fra både Det gamle testamentet og Det nye testamentet. Men en skal ikke ha lest mye i Koranen før en ser at mye av Bibelens innhold er forvrengt. Det gjelder blant annet historien om Ismael. Mer om dette nedenfor.

Navnet Ismael

Navnet Ismael ישמעאל er sammensatt av det hebraiske verbet *shama'*, å høre, og *'El*, Gud. Det betyr «hørt av Gud». Setningen lyder på hebraisk כִּי-שָׁמַע יְהוָה אֶל-עֲבָדָי – ki-shama' JHWH al-anik = «for JHWH har hørt din bønn». Ismaels mor Hagar hadde rømt med gutten fra Sarai fordi hun ble ydmyket. Hun sørget, men Herrens engel fant henne. Gud hadde nemlig ikke glemt henne. Han hørte hennes gråt. Derfor fikk gutten dette navnet: «Hørt av Gud» – Isma-El.

Ismael i Det gamle testamentet og i jødedommen²

Bibelen forteller at Abram fikk sønnen Ismael med Sarais³ slavekvinne Hagar (1. Mosebok 16). Det var Saras vilje at Abram skulle få et barn med henne. Sarai sier: «Gå inn til slavekvinnen min! Kanskje får jeg en sønn ved henne» (vers 2). Nå var det slik at Sara var langt over den naturlige fruktbarhetsalderen. Også Abraham var en gammel mann. Sara fødte ham ingen sønn heter det i 1. Mos 16,1. Og senere (18,9ff) når engelen forteller dem

---

¹ Alle bibelsitat på norsk er fra Det norske bibelselskaps utgave 2011

² [ISHMAEL - JewishEncyclopedia.com](http://www.jewishencyclopedia.com)

³ Sara og Abraham het på dette tidspunktet Sarai og Abram

at Sara skal føde en sønn, heter det: «Abraham og Sara var gamle, langt oppi årene, og Sara hadde det ikke lenger på kvinners vis. Og Sara lo med seg selv: 'Skulle jeg føle lyst, utslitt som jeg er? Og herren min er også gammel'.»

Da Hagar ble med barn, ble forholdet mellom de to kvinnene forandret: «Hagar begynte å se ned på husfruen sin.» I tillegg skjedde dette: I stedet for at det skulle bli lykke mellom Sarai og Abram, kom Sarai med beskyldinger mot Abram: «Det er din skyld at jeg blir krenket ... Herren skal dømme mellom meg og deg!» Abram sa til Sarai: «Se, slavekvinnen er i din hånd. Gjør hva du vil med henne.» Og Sarai ydmyket henne, så hun rømte fra henne.

Sarai og Abram hadde ikke tålmodighet til å vente på at Gud skulle oppfylle sitt løfte om en sønn. Derfor handlet han som ofte kalles «det store trosforbildet», Abraham, i vanтро. De tok saken i egne hender. Det førte til flere konflikter.

Men Gud forkastet ikke Hagar og hennes sønn. Herrens engel fant henne (vers 7ff), og Herrens engel gir Hagar et sterkt løfte: «Stor vil jeg gjøre din ætt, så stor at den ikke kan telles.» Engelen sier videre: «Se, du er med barn og skal føde en sønn. Du skal gi ham navnet Ismael ... Han skal bli et villesel av et menneske. Hans hånd skal være vendt mot alle og alles hånd mot ham ...»

Møtet med Herrens engel fører til at Hagar gir Gud et navn. Slik står det (vers 13): «Da satte hun dette navnet på Herren som hadde talt til henne: «Du er en gud som ser meg.» For hun sa: «Har jeg virkelig sett ham som ser meg?» På hebraisk er dette navnet «El Ro'i» - Gud som ser meg.

Setningen lyder på hebraisk: אֱתָהּ אֵל רֹאִי: כִּי אָמַרְהָּ, הִגַּם הַלֵּם רֹאִיתִי--אֲחֵרִי רֹאִי – Atta El ra'i ... ro'i (siste ord).

Kapittel 21 forteller mer om Hagars sorg: Da Abraham hadde sendt Hagar og Ismael bort, gikk hun seg vill i ørkenen ved Beer-Sjeba. Hun fryktet at Ismael kom til å dø på grunn av mangel på vann. Da begynte hun å gråte høyt. Men så fortelles det: «Gud hørte guttens stemme. Og Guds engel ropte til Hagar fra himmelen og sa ti henne: «Hva er det med deg, Hagar? Vær ikke redd! For Gud har hørt guttens stemme ... Jeg vil gjøre ham til et stort folkeslag.» «Gud var med gutten,» heter det deretter.

Igjen ser vi at Gud er med Ismael og har en plan for hans liv. Når Gud bevarer Ismael fra å dø og er med gutten, utfordrer det oss også til å spørre hvilken plan Gud har for Ismaels etterkommere, ismaelittene.

Abram samtykker tydeligvis i at gutten skal hete Ismael, for bibelberetningen sier (vers 16): «Abram ga sønnen som Hagar fødte, navnet Ismael. Abram var 86 år gammel da Hagar fødte ham Ismael.» Det betyr at Gud har sett både Hagar og sønnen Ismael. Om Sarai og Abram sendte dem bort, har likevel ikke Gud forkastet dem.

Også Ismael ble omskåret, sammen med Abraham og alle andre menn i hans hus (1. Mos 17,23-26). Siden fortelles det at både Ismael og Isak var til stede da deres far døde (1. Mos. 25,9). Konflikten mellom Ismael og Isak har altså ikke vært større enn at de kunnes møtes igjen om sin felles far, Abraham.

I Israels historiske nedtegnelser fortelles det også om Ismaels slekt (1. Mos. 25,12ff). Etterkommerne ble kalt ismaelitter. De bosatte seg øst for Egypt i retning Assur. Det dekker deler av det vi i dag regner som det arabiske folk.

Rabbinsk litteratur

Hva sier senere jødisk, rabbinsk litteratur om Ismael? Ismael omtales for ofte negativt, men kan også omtales positivt. Navnet Ismael har blitt tolket som at Gud hører Israel når de plages av ismaelittene. At Ismael plaget Isak blir et tegn på at ismaelittene alltid kommer til å plage Isaks etterkommere israelittene. Abraham drev, etter Saras ønske, Ismael bort fra sitt hus. Hagar og Ismael slo seg ned ved den brønnen som ble skapt på skapelsens sjette dag. Men en engel protesterte: «Hvorfor skal Ismael få vann, når hans etterkommere siden prøver å ødelegge Israel gjennom tørst?»

Ifølge rabbinsk litteratur giftet Ismael seg med en moabittisk kvinne med det arabiske navnet Aishah eller Adishah. En annen rabbinsk tekst sier at han giftet seg med en egyptisk kvinne, Meribah. Senere giftet han seg med Fatimah. Hun tok vennlig imot Abraham da han ville besøke sin sønn Ismael. Deretter kom Ismael tilbake til Kanaan der han slo seg ned ved siden av sin far Abraham.

Rabbinsk litteratur sier også at den som ser Ismael i en drøm, vil bli bønnhørt av Gud (Kilde: [Ber. 56a](#)).

Ismael i Det nye testamentet

Det er sparsomt med omtale av Ismael i Det nye testamentet. I Galaterbrevet skriver Paulus mye om Abraham og hans to sønner der den ene, Ismael, er et bilde på loven og den andre, Isak, på evangeliet. Det var om Isak løftet ble gitt. Paulus skriver (4,22ff):

«Det står jo skrevet at Abraham hadde to sønner, en med slavekvinnen (Hagar) og en med den frie kvinnen (Sara). Slavekvinnens sønn (Ismael) ble født etter naturens orden, den frie kvinnens sønn (Isak) ble født ved Guds løfte. Dette har en dypere mening. Kvinnene står nemlig for to pakter. Den ene, Hagar, er pakten fra Sinai-fjellet; hennes barn blir født til slaveri. Hagar er Sinai-fjellet i Arabia og svarer til det nåværende Jerusalem, som lever i slaveri med sine barn. Men det Jerusalem som er i det høye, er fritt, og det er vår mor ... Og dere, søsken, er barn ut fra løftet, slik som Isak. Men han som var født etter naturens orden, forfulgte ham som var født ved Ånden, og slik er det også nå. Men hva sier Skriften? *Driv bort slavekvinnen og sønnen hennes! For slavekvinnens sønn skal ikke arve sammen med den frie kvinnens sønn.* Altså, søsken, er vi ikke barn av slavekvinnen, men av den frie kvinnen.»

Slik er Paulus' allegoriske utlegging av historien om Ismael og Isak inn i konteksten om lov og evangelium. Paulus sitt poeng synes ikke å være å omtale Ismael og hans ætt negativt, men å bruke Ismael og Isak som bilder på forskjellen på Loven og Evangeliet. Dermed vil også jøder

og kristne som tror at de blir frelst ved å holde Loven, stå i fare for å bli Ismaels ætt – det vil si «slavebarn». Derimot er kristne som holder evangeliet som eneste vei til frelse, «den frie kvinnens barn» - som Isak.

Hva kan vi lære fra historien om Ismael?⁴

Bibelen er gitt oss for at vi skal lære av den. Moses skrev også historien om Ismael for at vi skal lære noe. Når vi leser og grunner på denne historien, vil Den hellige ånd undervise oss. Det første og viktigste Den hellige ånd vil lære oss, er hvem Gud er. Men det er også mye annet å lære fra historien om Ismael. Om du vil ha et bibelstudium om det, anbefaler jeg artikkelen «Who is Ishmael in the Bible?» Du finner den på biblestudytools.com.

Ismael i islam⁵

I islam er Ishmael/Ismael⁶ regnet med blant profetene. Ifølge islam er han også en av stamfedrene til Muhammed, “profetenes segl”. Kildene for islams lære om Ismail er både Koranen, kommentarer til Koranen (kalt tafsir), hadither (ord av Muhammed) og “isra’iliyat”, det vil si islamske tekster om bibelske personer med opprinnelse i jødiske og kristne kilder.

Islam lærer, som Bibelen, at Ismail var Abrahams første sønn og at hans mor var Hagar. Flere islamske hadither støtter Bibelens historie om at Abraham sendte Hagar og Ismail bort. Men islam har flere historier som ikke finnes i 1. Mosebok, blant annet profetier om Ismails fødsel. En av profetiene går ut på at Ismail skal herske over mange folk (kilde: Ibn Kathir), men også at Ismail kommer til å være i konflikt med mange. Det at islam uttrykker at ‘Ismail skal herske over mange folk’ er en omskriving av løftet om at Isaks ætt skal herske over folkeslagene – eller velsigne folkeslagene.

En viktig islamsk tekst sier at Abraham tok Ismail og Hagar med seg til Mekka. Den historien begrunner hvorfor Mekka er islams helligste by. Ifølge islam var det Allah som ba Abraham ta Ismail og Hagar med til Mekka for å bygge helligdommen Kaaba som muslimene den dag i dag valfarter til. Det var engelen Gabriel (arabisk: Jibral) som ledet dem til dette stedet. Abraham forlot Ismail og Hagar der, og Hagar spør ham hvem som da skal ta vare på dem. Abraham svarer at det skal Allah selv gjøre. Etter at Abraham har forlatt dem, må Hagar løpe sju ganger mellom to fjell for å finne vann. Muslimske pilegrimer minnes dette hver gang de er på hajj til Mekka; de løper sju ganger mellom disse to fjellene. Da Hagar kom tilbake til Ismail, begynte det å renne vann fra stedet der Ismail rørte bakken med en finger eller hælen sin.

---

⁴ [Who is Ishmael in the Bible? His Story and Lessons Explained \(biblestudytools.com\)](http://biblestudytools.com)

⁵ [Ishmael in Islam \(slife.org\)](http://slife.org)

⁶ Vi skriver navnet «Ismail» for i stedet for den hebraiske uttalen «Ismael» når vi omtaler ham innen islamsk ramme. Vi kunne gjort tilsvarende med andre navn, som Ibrahim for Abraham.

Det Bibelen forteller om ofringen av Isak, gjenfortelles ganske annerledes i islam. I islam ber Allah om at Abraham skal ofre Ismail.

I noen islamske kilder sies det at djevelen prøvde å hindre Abraham i å utføre handlingen. Hver gang Abraham skal til å utføre ofringen, kommer djevelen, men både Abraham, Hagar og Ismail svarer at de vil lyde Allah. Ismail er villig til å lyde Allah og oppmuntrer sin far til å utføre handlingen. Til forskjell fra Bibelens historie er det i islam ikke nevnt noe om et dyr (en bukk) som blir ofret i stedet for gutten. I stedet taler islam om «det store offeret» uten at det blir nærmere definert hva det er. Hvert år feires den islamske Eid al-Adha til minne om denne hendelsen. Den skal minne enhver muslim om nødvendigheten av å være villig til å ofre seg selv for Allahs sak.

Selv om islam offisielt lærer at det var Ismail som skulle ofres av sin far Abraham, så er det en stor debatt blant muslimske lærde om det var Ismail eller Isak. 131 tidlige islamske tradisjoner sier at det var Isak, mens 133 sier at det var Ismail.

Etter Hagars død giftet Ismail seg – ifølge islam – med en kvinne fra stammen Jurhum som bodde ved kilden Zamzam. Abraham besøkte Ismail der, forteller islam.

Det er mange ulike og motstridende historier om byggingen av Kaaba – den svarte steinen i Mekka, men alle sier at det var Abraham som enten bygget eller rensket Kaaba. Deretter beordrer Allah Abraham til å innstifte hajj, pilegrimsreisen til Mekka og Kaaba.

Hvilken sammenheng er det mellom Ismail og araberne?

Etter at islam var etablert, ble Ismael og hans etterkommere, ismaelittene, assosiert med og kalt «arabere» i jødisk og kristen litteratur. Jødiske midrasjer omtaler etter hvert Ismael mer og mer negativt. Araberne regner sin genealogi tilbake til Abraham (Ibrahim) via Ismael, mens i jødisk genealogi går den via Isak. Muslimene ser på Ismael som den som er utvalgt og velsignet av Allah, mens det for jødene (og i Bibelen) er Isak som er den utvalgte og velsignede.

Er det noe poeng å vite hva islam lærer om Ismael – og for så vidt andre spørsmål? Ikke for vår egen kristne tro, men om vi vil vitne for muslimer om vår tro på Jesus som oppfyllelsen av alle Guds løfter og som verdens Frelser, er det ikke uten betydning at vi også kjenner til muslimenes tro.